

**Jana Lengová (ed.): Vybrané štúdie k hudobným dejinám Bratislavy
(=Musicologica Slovaca et Europaea XXIII)**

Bratislava : Veda, Vydavateľstvo SAV; Ústav hudobnej vedy SAV, 2006. 244 s. ISBN 80-224-0938-3.

V kontexte domáceho i zahraničného výskumu boli už v minulosti publikované viaceré štúdie monografického zamerania, ktoré sa venovali problematike vývinu hudobnej kultúry na území Slovenska, zachytávajúc tak regionálne, ako aj stredoeurópske špecifiká. Hudobné dejiny niektorých regiónov Slovenska sú pomerne vyčerpávajúco spracované a môže sa nám zdať celkom nadbytočné o nich opätovne písať, najmä keď ide o obdobie 19. storočia, či o prvú polovicu 20. storočia. Hudobná kultúra mesta Bratislavy však poukazuje na mnohotvárný celok, pričom do popredia vystupujú súčasne viaceré hudobné štýly či žánre, ktoré doposiaľ hudobná historiografia primerane nerefletovala. O to cennejší je spôsob náhľadu na dejiny hudobnej kultúry Bratislavy, ktorý prináša publikácia *Musicologica Slovaca et Europaea XXIII: Vybrané štúdie k hudobným dejinám Bratislavy*. Menej známe, či opomínané osobnosti vtedajšieho hudobnokultúrneho diania pôsobiace v Bratislave sa dostávajú do popredia bádateľského záujmu prostredníctvom jednotlivých autorských príspevkov, ktoré sa ve-

nújú problematike rôznych žánrových oblastí (dbovej populárnej, ľudovej, ako aj vážnej hudbe a v neposlednom rade recepcii hudby). Publikácia je rozčlenená do štyroch hlavných tematických celkov: *Osobnosti a inštitúcie, Korešpondencia, Stredoeurópske kontexty a Materiály*.

Prvá tematická oblasť (*Osobnosti a inštitúcie*) približuje jednak život a dielo v svojej dobe významných, no dnes už menej známych osobností, jednak sa zaoberá problematikou činnosti hudobných spolkov pôsobiacich v Bratislave v kontexte širších kultúrno-spoločenských súvislostí. Štúdia Jany Lengovej (*Josef Striczl a Bratislava*) prináša nové poznatky o pôsobení honvédskeho vojenského kapelníka Josefa Striczla (1871 – 1949) a charakteristiku jeho tvorby. Popri biografických údajoch autorka poukazuje na hudobnú tradíciu vojenských kapiel a na ich prínos pri formovaní mestskej hudobnej kultúry. Vysoká úroveň koncertných vystúpení honvédskej vojenskej kapely pod vedením Josefa Striczla je podchytaná tak formou dbovej reflexie hudby (*Preßburger Zeitung*), ako aj pomocou zachovanej korešpondencie s Jánom Batkom. Veľmi cenným je materiál obsiahnutý v prílohe príspevku pozostávajúci okrem obrázkovej prílohy zo zoznamu skladieb Josefa Striczla, ako aj z prehľadu repertoáru vojenských koncertov, ktorý odznel počas jeho pôsobenia v Bratislave.

Štúdia Hany Urbancovej (*Milan Lichard a jeho teória slovenskej ľudovej piesne*) je zameraná na reflexiu a charakteristiku hudobnoteoretického odkazu Milana Licharda (1853 – 1935). Autorka zachytáva nielen formovanie jeho názorov a teórie ľudovej piesne, ale hodnotí aj jeho celkový prínos v komparácii s vývojom európskej etnomuzikológie. Podrobne rozoberá problematiku koncepcie ľudovej piesne podľa Milana Licharda – tektoniku, tonalitu, metro-rytmický priebeh, prozodický systém, funkciu a kategorizáciu typov piesní. Na základe nadobudnutých po-

znatkov autorka prehodnocuje doterajšie postoje osobnostného prínosu Licharda v rámci vývoja hudobnej folkloristiky a vyzdvihuje „vytvorenie kompaktného a uceleného teoretického systému“ (s. 105).

Marianna Bárdiová v svojom príspevku (*Ján Móry a bratislavské inscenácie jeho operiet v prvej polovici 20. storočia*) približuje divadelnú prax uvádzania operiet v Slovenskom národnom divadle počas pôsobenia riaditeľa Antonína Drašara. Približuje osobnosť Jána Móryho (1892 – 1978) a kultúrno-spoločenskú situáciu v druhej štvrtine 20. storočia. Ján Móry patril k prvým z domácich autorov, ktorý sa úspešne etabloval na domácej operetnej scéne, spôsob uvádzania operiet autorka približuje na základe ohlasov a kritik v dobovej tlači.

Ema Kurajdová (*Činnosť slovenských hudobnokultúrnych spolkov v Bratislave v medzivojnovom období*) sa zameriava na charakteristiku aktivít a formovanie bratislavských hudobných spolkov, a to Umeleckej besedy Slovenskej a Osvetového zväzu pre Slovensko. Autorka poukazuje na špecifiká spolkov, ich prínos pri utváraní a organizovaní hudobného života v Bratislave v medzivojnovom období, ako aj na vzájomnú spoluprácu hudobných súborov pri usporadúvaní abonentných koncertov či besied. Pre väčšiu zrozumiteľnosť autorka dopĺňa text tabuľkami, ktoré sprehľadňujú koncertnú činnosť hudobných spolkov.

Do druhej tematickej oblasti (*Korešpondencia*) sú zaradené príspevky, ktoré prinášajú nové poznatky ohľadom kultúrno-spoločenského diania na základe výskumu a komparácie zachovaných listov z pozostalosti Jána Batku (1845 – 1917). Štúdia Jany Lengovej (*Wagner – Richter – Batka: K identifikácii adresáta jedného listu*) prináša nielen nové informácie a súvislosti ohľadom recepcie diela Richarda Wagnera v Bratislave (v rokoch 1858 – 1913), ale aj nový pohľad na vzájomné vzťahy Richarda Wagnera a Jána Batku. Autorke sa podarilo na základe komparácie korešpondencie Jána Batku, Richarda Wagnera a Hansa Richtera identifikovať Jána Batku ako adresáta listu Richarda Wagnera, za ktorého pôvodne pokladali Karla Jurenáka ml.

(1822 – 1911). Dôležitú súčasť štúdie tvorí príloha piatich listov, medzi nimi aj oboch Wagnerových listov, ktoré sú publikované kompletne v neskrátenej verzii.

Eva Szórádová (*Listy hudobného vydavateľstva Breitkopf & Härtel v hudobnej zbierke Jána Batku*) približuje projekt prvého kritického vydania súborného diela Franza Liszta lipského vydavateľstva Breitkopf & Härtel. Práve na základe zachovanej korešpondencie vydavateľstva nachádzajúcej sa v zbierke Jána Batku, poukazuje autorka na osobnostný vklad Batku a jeho participáciu pri vydaní diela Franza Liszta. V prílohe príspevku je uverejnených sedem listov viažúcich sa na prezentovanú problematiku.

Do tretej tematickej oblasti (*Stredoeurópske kontexty*) je začlenený príspevok Vjery Katalinič: *K migrácii hudobníkov: Vojenský kapelník Johann Zajitz (1800 – 1854)*, ktorý sa venuje problematike vývoja a prínosu vojenských kapiel pri utváraní hudobného života. Autorka na príklade hudobníka, skladateľa a pedagóga Johanna Zajitza poukazuje na kultúrno-spoločenské kontexty a vzájomné vzťahy centier hudobnej kultúry v stredoeurópskej oblasti.

Zborník integrálne dopĺňajú kratšie príspevky uvedené v záverečnej tematickej oblasti (*Materiály*). Príspevky Jany Lengovej a Ladislava Mokrého sú venované hudobnému historikovi Richardovi Rybaričovi, Igor Tvrdoň písal o pedagógovi Jozefovi Tvrdoňovi. Približujú nielen život a dielo dvoch významných osobností pôsobiacich v druhej polovici 20. storočia v Bratislave, ale pripomínajú aj ich pretrvávajúci prínos.

Celkovo možno konštatovať, že zborník odкрýva nové aspekty poznania hudobnej kultúry Bratislavy ako jedného z popredných hudobných centier strednej Európy. Zároveň poukazuje na aktuálne možnosti výskumu v danej oblasti, ako aj na potrebu ďalšieho spracovania pramenného materiálu, ktorý nebol ešte v dostačujúcej miere historicky prebádaný, či doposiaľ v hudobno-teoretickej spise dostatočne reflektovaný.

Andrej Čepec